

Životodárný pramen z nitra, V.

*V hlavní den svátků Ježíš stál v Chrámě a hlasitě zvolal: „Kdo žízni, ať přijde ke mně a pije. Kdo ve mě věří, jak říká Písmo, potečou proudy vod z jeho srdce.“
(srov. Jan 7, 37–38)*

Prorok Ezechiel v jedné ze svých vizí mluví o životodárném prameni, který vytéká z Chrámu, vlévá se do pouště, a kamkoli dosáhne, objevuje se život (Ez 47, 1–12). Již raná křesťanská tradice vnímala toto proroctví jako výpověď o křesťanském způsobu života uprostřed světa. Proudý vod ze srdcí těch, kdo věří Kristu, představují ve vyprahlém území vnějšího světa předzvěst budoucí bohaté úrody.

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

„Pane, proč nemohu jít za tebou už teď? Svůj život za tebe položím!“ Ježíš odpověděl: „Svůj život za mne položíš?“ (Jan 13, 37b.38)

O čem v těchto dnech rozmlouváte? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Nepotlačuje (farní) společenství příležitosti k využívání osobních talentů?

Jak předcházet situaci, kdy máme strach ze špatného rozhodnutí?

Jsmo zodpovědní v „malých záležitostech“ našeho křesťanského života?

Antické Řecko rozlišovalo **čas** (řec. **chronos**), rozdělený na jednotlivé hodiny všednodenní práce, stále se opakující; a **čas** (řec. **kairos**) jako vhodnou dobu, ten správný okamžik, čas jednání božstev. „Večer [chronos] říkáte: «Bude pěkně, protože na nebi jsou červánky» a zrána [chronos]: «Dnes přijde bouře, protože nebe temně rudne». Vzhled oblohy tedy umíte posoudit, a znamení časů [kairos] ne?“ (Mt 16, 3) „To není vaše věc, abyste věděli čas a okolnosti [chronos a kairos] jak je Otec z vlastní moci ustanovil. Ale až na vás sestoupí Duch svatý, dostanete moc a budete mými svědky v Jeruzalémě, v celém Judsku a Samařsku, ano až na konec země.“ (Sk 1, 7) „O časech a dobách [chronos a kairos], není třeba, bratři, abychom vám psali. Víte totiž sami velmi dobře, že onen den Páně přijde jako zloděj v noci.“ (1 Sol 5, 1–2). ♣ **Hřivna** (řec. **talanton**, **talent**) byla původně jednotkou váhy, cca 30 kg. Později se stala jednotkou měny, jejíž hodnota odpovídala ceně zlata nebo stříbra o stejné váze. Jedna hřivna se dělila na 60 min (řec. *mna*; pouze Lk 19, 13–25). Jedna mina se dělila na 60 – 100 drachem (řec. *drachmé*, pouze Lk 15, 8–9). Podobnou hodnotu jako řecká drachma měl i římský denár (řec. *dénarion*, např. Mt 22, 19). Pokud je jeden denár obvyklá denní mzda dělníka (Mt 20, 2) je jedna hřivna jeho odměnou za 19 let práce. Od středověku se hřivna/talent na základě evangelního podobenství Mt 25, 14nn používá i přeneseně na rozvíjené vlohy, dispozice, schopnosti člověka.

V krátké diskuzi si předsedající v hlavě shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby a připraví si vstupní modlitbu podle následujícíhoustru:

Kdo? „Bože, náš Otče...“

Proč? „obdarováváš člověka talenty, rozumem i odvahou, aby se svobodně rozhodoval; darovals nám svého Ducha, každému zvlášť, abychom mohli být užiteční;“^{1 Kor 12, 7}

Co? „ať vidíme, jak svým nepatrným životem přispíváme k šíření království Nebes; ať využíváme svěřených darů k přípravám na tvůj příchod;

Jak? „Skrze Krista, našeho Pána.“

2. LÍTOST NAD HŘÍCHY A MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

Svěřené talenty jsou velká věc, a to v míře, která je u každého člověka jedinečná a neopakovatelná.^{1 Kor 12, 1–31a} Jsme zváni, abychom je užívali ke spolupráci i k prospěchu druhých. „Hodnotný dárek“ bez užitku se stává jen další krabici ve sklepe. Křesťanský způsob života, který se neprojevuje v každodennosti a neovlivňuje jednání a rozhodování v proměnlivých situacích v práci, rodině, ve společnosti, připomíná nápis na pobořeném náhrobku: „Nikdy nezapomeneme.“ Do čeho investujeme svůj čas a úsilí?

Následuje chvíle ticha.

V rámci úkonu kajicnosti je možné si obvyklým způsobem umýt ruce a pronášet u toho slova žalmu 51, 4 „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očišť mě od hříchu.“

V: Díváš se na každého člověka s úctou a nadějí, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Zveš nás, abychom pokračovali v tvém hlásání Boží království, Kriste:

smiluj se nad námi.

O: Kriste, smiluj se nad námi.

V: Ceníš si našeho úsilí a prokazuješ nám své milosrdenství, Pane:

smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože,
odpušť nám hříchy a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

Sláva na výsostech Bohu
a na zemi pokoj lidem dobré vůle.
Chválíme tě. Velebíme tě. Klaníme se ti.
Oslavujeme tě. Vzdáváme ti díky pro tvou velkou slávu.
Pane a Bože, nebeský Králi, Bože, Otče všemohoucí.

Pane, jednorozený Synu, Ježíši Kriste.
Pane a Bože, Beránku Boží, Synu Otce.
Ty, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi;
ty, který snímáš hříchy světa, přijmi naše prosby.
Ty, který sedíš po pravici Otce, smiluj se nad námi.

Neboť ty jediný jsi Svatý, ty jediný jsi Pán,
ty jediný jsi Svrchovaný, Ježíši Kriste,
se svatým Duchem ve slávě Boha Otce. Amen.

Zde následuje **modlitba**, která shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby.

3. NASLOUCHÁNÍ PÍSMU

„Jak to, že zná Písma, když se neučil?“ Ježíš odpověděl: „Mé učení není mé, ale Toho, který mě poslal.“ (Jan 7, 15–16)

Pavlovo misijní působení v Soluni, hlásání evangelia o Kristu Králi, připadalo řadě lidí jako politický program. Rozhořčení státní správy bylo nevyhnutelné (Sk 17, 1–15). Ve svém pozdějším dopisu se apoštol Pavel vrací k tématu očekávaného Králova příchodu, *kairos* Dne Páně, a snaží se vysvětlit situaci křesťanů, jež Smrt dostihla dříve než druhý příchod Krista. Povzbuzuje je v jejich životním povolání: svatosti (4, 3). Nabádá je k bdělosti a k připravenosti na setkání s Pánem. Zesměšňuje politickou propagandu římského impéria *Pax et securitas* (Pokoj a bezpečí) a ukazuje, že naděje křesťana je v *radosti* života s Pánem.

Úryvek z prvního listu apoštola Pavla Soluňanům.

5, 1–6 (BOG+jäg)

Bdění a očekávání Pánova příchodu

P O časech a okolnostech, není třeba, bratři, abychom vám psali. Víte totiž sami velmi dobře, že onen den Páně přijde jako zloděj v noci. Až budou lidé říkat: „Pokoj a bezpečí“, tu na ně znenadání přijde záhuba jako porodní bolesti na těhotnou ženu. Nebudou moci uniknout.

Ale vy, bratři, nejste ve tmě, že by vás ten Den překvapil jako zloděj. Vy všichni jste přece synové Světla a synové Dne. Nepatříme noci ani tmě! Neusínejme tedy jako ostatní, ale naopak: zůstaňme bdělí a strážliví.

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Hospodinův Den přichází. O jeho smyslu, projevech, znameních vypráví Ježíš svým učedníkům a oni bedlivě naslouchají jeho podobenstvím. Panovník Hospodin nastolí vládu království Nebes. Rozliší lidi věrné od zlých a netečných. „Bděte tedy, protože neznáte den ani hodinu.“ (Mt 25, 13). Jakým způsobem tedy žije člověk věrný a bdělý?

(J – Ježíš; E – evangelista; U – učedníci)

Úryvek z evangelia podle Matouše.

(24, 1–3) 25, 14–30 (BOG+jäg)

(Předpověď zničení Chrámu: 24, 1–3)

E Když Ježíš vyšel z Chrámu a odcházel, přistoupili k němu jeho učedníci a ukazovali mu na chrámové stavby. Ale on jim na to řekl:

J „Vidíte to všechno? Amen, pravím vám: Nezůstane zde kámen na kameni, všechno bude rozbořeno.“

(Hrozba velkého soužení: 24, 3)

E Když seděl na Olivové hoře, přistoupili k němu jeho učedníci a v soukromí se ho zeptali:

U „Řekni nám, kdy se to stane a jaké bude znamení tvého příchodu a naplnění věku?“

E Ježíš jim odpověděl:

Podobenství o svěšené hřivně: 25, 14–30

J „Je to jako s jedním člověkem, který se chystal na cesty: zavolal si služebníky a svěřil jim svůj majetek. Jednomu dal pět hřiven, druhému dvě a třetímu jednu, každému podle jeho schopností, a odcestoval.

Ten, který dostal pět hřiven, hned šel, podnikavě jich využil a vyzískal pět dalších. Stejně i ten, který dostal dvě, vyzískal dvě další. Ale ten, který dostal jednu, šel, vykopal v zemi jámu a peníze svého pána ukryl.

Po delší době se pán těch služebníků vrátil a dal se s nimi do účtování.

Přistoupil ten, který dostal pět hřiven, přinesl s sebou pět dalších a řekl: «Pane, pět hřiven jsi mi svěřil, hle – dalších pět jsem vydělal.»

Pán mu řekl: «Správně, služebníku dobrý a věrný. Málo jsi spravoval věrně, mnoho ti svěřím. Pojď se radovat se svým pánem.»

Přistoupil i ten, který dostal dvě hřivny, a řekl: «Pane, dvě hřivny jsi mi svěřil, hle – další dvě jsem vydělal.»

Pán mu řekl: «Správně, služebníku dobrý a věrný. Málo jsi spravoval věrně, mnoho ti svěřím. Pojď se radovat se svým pánem.»

Přistoupil pak i ten, který dostal jednu hřivnu, a řekl: «Pane, vím, že jsi tvrdý člověk; sklízíš, kde jsi nesel, a sbíráš, kde jsi nerozsypal: Měl jsem strach, a proto jsem šel a tvou hřivnu ukryl v zemi. Tady máš, co ti patří».

Pán mu odpověděl: «Služebníku špatný a líný! Věděl jsi, že sklízím, kde jsem nesel, a sbírám, kde jsem nerozsypal? Měl jsi tedy moje peníze uložit u směnárníků a já bych si při návratu vyzvedl i s úrokem, co je moje.

Veźměte mu tu hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. Neboť

každému, kdo má, bude dáno a bude mít nadbytek. Kdo nemá, tomu bude vzato i to, co má.

A tohoto služebníka, který není k ničemu, hodte ven do temnot. Tam bude pláč a skřípění zubů.»“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Učedníci s pohledem na lidské mraveniště ve svátečně naladěném Jeruzalémě uvažují o příchodu Mesiáše, o nastolení vlády království Nebes. Už nějakou dobu sedí na Olivové hoře. Žasnou nad krásami velkolepého chrámového areálu, bohatstvím a majetkem, který je soustředěn na jednom místě. I městský způsob života Ježíše inspiruje v jeho učení. Jak představit království Nebes? Při cestě po venkově ho napadlo podobenství o rozséváči. Život ve městě je mnohem abstraktnější. Peníze. Ekonomika. Investice. Zisky a ztráty. Pro těch pár bývalých rybářů (a jednoho výběrčího daní) je Ježíšův příběh o služebnících, hospodařících podle vlastního uvážení s miliardovým majetkem, zcela mimo realitu. A když slyší, že pán těch služebníků ještě říká: „Málo jsi spravoval věrně, mnoho ti svěřím“, Judovi Iškariotskému, pokladníku skupiny (Jan 13, 29), se protočí panenky. Majetek, který by normální rodina shromažďovala po několik generací, je „málo“?!

Blíží se *kairos*. Ježíš odchází „na delší dobu“ (Mt 25, 19), aby se vrátil a ujal se vlády. Učedníky v tu chvíli ještě nenapadá, že to podobenství o „jednom člověku“, který rozdává dary netušené hodnoty a odchází pryč z očí, je výpověď o něm samotném. Až po nanebevstoupení se vracejí k posledním Ježíšovým slovům a znovu promýšlejí jejich smysl. Pro tuto chvíli si alespoň všímají těch služebníků, kteří mají dříve či později předstoupit před svého pána a ukázat výsledky své samostatné práce. Jaký by tedy měl být ten věrný služebník očekávající příchod Mesiáše? Na pozadí fantaskních ekonomických operací Ježíš vyzdvihuje soběstačnost, podnikavost v hospodaření s Pánovými dary a odvahu. Žádná bázlivost, žádná malátnost, žádný ustrašený konzervatismus (v doslovném slova smyslu). Pán, zkušený ekonom, nepřichází, aby si vyzvedl, co služebníkům svěřil, ale aby se potěšil výnosem a ziskem.

Snad tehdy Ježíš narážel na všechny věřící, kteří si svůj náboženský život střežili a chránili. Bránili existenci tradic, kterou převzali od svých otců. Kopali pomyslné hrobečky, protože jen a pouze hroby uchovávají to, co se do nich vloží.¹ Rozhovor v Ježíšově podobenství mezi pánem a třetím služebníkem má nesmírně silný existenciální nádech. Ukazuje vyděšeného, ustrašeného člověka, který má dvě náboženské mantry: zachovat *status quo* a neudělat chybu. Je v sevření v okovech nevědomosti (ono oblíbené „Nevím, co mám dělat“) a křečovitě popírá vlastní iniciativu a vlastní schopnosti. Takový „životní“ postoj však nevede k rozhovoru s Pánem, štědrým dárce: „Podívej, jak jsem tvých darů využil“. Připomíná spíš setkání s vlastní Smrtí: „Jsi tvrdá, přísná a neúprosná; sklízíš, kde jsi nesela,

1 Není to povzdech minulosti. Křesťanská liturgie je naším talentem nedozírné ceny. Jakým způsobem ji rozvíjíme, aby současný člověk zahlédl tvář Božího milosrdenství? Tak proč je mnohdy strnulá a asociální až k pláči? Ať je advent nebo Velikonoce, ať se lidé radují svojí rodinou z narození dítěte nebo snažejí tíseň nemoci, konzerva návyků „být v kostele“ se mýjí jejich životem. Evangelium umlčené jako hrob.

a sbíráš, kde jsi nerozsykala: Tady máš, co ti patří. Nic nedáváš a všechno bereš.“ (v této souvislosti nelze nezmínit Bergmanovu *Sedmou pečet*).

Pět řeckých talentů v Ježíšově podobenství je majetkem, na který člověk vlastní mocí nedosáhne. Talenty jsou Boží dary. Jistě se můžeme pozastavovat nad jejich nerovnoměrným rozdělením ve společnosti, v rodinách, i farnostech (nebeský Dárce si očividně s ideologickým rovnostářstvím moc hlavu neláme). Pro zpřítomnění království Nebes v našem životě asi není zcela podstatné „kdo toho kolik má“, ale jak efektivně *využíváme* svěřených darů. Smutná výpověď o jedinci i leckterém kolektivu je v tom, že neustále vyjmenovává řadu možností, „co může dělat“, ale pro žádnou z nich se nerozhodne. Chce to důvěru k sobě, druhým, i Bohu, abychom rozvíjeli své osobní talenty, talenty křesťanské liturgie i společenství netušenou měrou. Chce to iniciativní přístup k vlastnímu životu. Chce to odvahu přijmout odpovědnost za špatné rozhodnutí, snášet riziko přešlapů z nedostatku praxe a zkušeností. „Ty nejkrásnější sny se dosahují nadějí, trpělivostí a odhodláním, pokud se zřekneme uspěchanosti. Současně bychom neměli sami sebe brzdit znejistováním; nesmíme mít strach riskovat a dělat chyby. Vyhněme se paralýze *živých mrtvých*, kteří v sobě nemají život, protože se bojí riskovat, mají strach dělat chyby nebo nejsou vytrvalí ve svých závazcích. I když se zmýlíš, můžeš vždycky zvednout hlavu a začít znovu, protože nikdo nemá právo oloupit tě o naději.“ (Christus vivit, čl. 142)

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

„Bude-li někdo chtít konat vůli Toho, který mě poslal, pozná, je-li to učení z Boha, nebo zda mluvím sám od sebe. Kdo mluví sám ze sebe, hledá svou vlastní slávu; kdo však hledá slávu Toho, který ho poslal, ten je věrohodný a není v něm klam.“ (Jan 7, 17–18)

„Co odlišuje tuto noc, od všech ostatních nocí?“, začíná malé dítě rodinnou bohoslužbu svátku Pesach. Co odlišuje křesťanský způsob života od ostatních lidí ve společnosti? Ano, křesťané žijí v tomto světě, ale nejsou z tohoto světa. ^{Jan 17, 15–16} Pokud splývají, jsou soli bez chuti. Již nyní sami sebe odsuzují, vždyť Bůh poslal Syna na svět, aby ho zachránil. ^{Jan 3, 17}

Vyznejme víru, ve které jsme pokřtěni:

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha Svatého,
narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřižován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa,
sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde *soudit živé i mrtvé*.

Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů,
vzkříšení těla a život věčný.

Amen.

Modlitba věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímlovami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tim 2, 1–2; Zj 7, 12)

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímlovy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „**Tvé je království i moc i sláva navěky!**“

Snad je moudré vzpomenout i na nemocné a na lidi v karanténě, na ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, za zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a na všechny, kteří svou službou a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Pamětlivi můžeme být i na děti, studenty, jejich sebedisciplínu k učení v této době, a inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

„Proč s vámi vůbec mluvím? Měl bych o vás hodně co mluvit a co soudit; ale Ten, který mě poslal, je pravdivý, a já mluvím k světu to, co jsem slyšel od něho.“
Nepochopili, že k nim mluvil o Otci. (Jan 8, 25b–27)

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvět se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. DOBROŘEČENÍ

Dobrořečení apoštola Pavla: (1 Sol 3, 12–13; BOG+jäg)

„Ať ve vás Pán rozhojňuje stále víc a více lásku jednoho k druhému i ke všem lidem... Ať posilní vaše srdce, abyste byli bezúhonní a svatí před Bohem, naším Otcem, až přijde náš Pán Ježíš se všemi svými svatými.
Amen.“

Účastníci se žehnají znamením kříže:

V: Dej nám, Bože, své požehnání,
chraň nás všeho zlého a doveď nás do života věčného.

O: Amen.

V: Dobrořečme Pánu.

O: Bohu díky.

V ideálním světě by nyní následovalo slavnostní pohoštění.

„Já mám k jídlu pokrm, který vy neznáte... Mým pokrmem je plnit vůli toho, který mě poslal, a dokonat jeho dílo.“ (Jan 4, 32b.34)